

In zeven uur naar Middelburg

door Leen Moerland

Je kunt geen krant open-slaan of radio of televisie aanzetten of je wordt doodgeslagen met de problemen rond het vervoer op de weg, over de rails of door de lucht. Overal moeten nieuwe wegen, tunnels of vliegvelden worden aangelegd, aangezien er steeds meer middelen van vervoer komen. Vroeger hadden de mensen die problemen niet. Zij hadden met een ander probleem te maken: hoe lang het duurde voor ze waren aangekomen op hun plaats van bestemming.

Eeuwenlang zijn de eilanden van Zeeland niet met elkaar verbonden geweest. Tegenwoordig rij je in twintig minuten van Goes naar Zierikzee, om maar eens een voorbeeld te noemen. Vroeger daarentegen duurde een reis van Bergen op Zoom naar Middelburg zeven uren, en dan nog onder gunstige omstandigheden. Er kwam heel wat voor kijken om in Middelburg te komen.

De reiziger van vroeger nam de postwagen naar de Eendracht, en ging van daaruit per kar naar Scherpenisse (Gorishoek). Hiervandaan nam hij de boot naar Yerseke en vervolgde zijn weg per postkar naar het Sloe; de reiziger was gedwongen om via Goes te rijden. Bij het Sloe aangekomen nam hij vervolgens de zeilschuit, om vervolgens met de postkar over Walcheren naar Middelburg te vertrekken.

Postroute

Wie in 1745 een brief wilde versturen naar Den Haag, had te maken met de volgende postroute. De postwagen vertrok vanuit Vlissingen naar Oost-Souburg en deed daarna Middelburg en Arnemuiden aan. Met het veer over het Sloe belandde de post op Zuid-Beveland, ter hoogte van de Noord-Kraayert. Vandaaruit ging het verder via 's-Heer Arendskerke, 's-Heer Hendrikskinderen, Goes, Kloetinge, Kapelle, Wemeldinge naar Yerseke, waar de postkar de Oosterschelde overstak naar Gorishoek. Via Sint Maartensdijk, Scherpenisse en Poortvliet ging het naar Tholen, waar de Eendracht werd overgestoken naar Steenberg. In Moerdijk aangekomen ging de post verder naar Holland. Pas in de negentiende eeuw werd een gedeelte van deze route bestraat. De familie Panny uit Middelburg



De Postweg was in 1833 een hele verbetering voor het reisverkeer tussen Kapelle en Yerseke.

reproductie Pieter Honhoff

heeft vele jaren deze postroute bediend van Middelburg tot Yerseke. Alles gebeurde toen nog met de koets natuurlijk.

Wegen

De situatie van de wegen in Zeeland, dus ook op Zuid-Beveland, was eeuwenlang slecht. De wegen waren kronkelig, meestal onverhard en vol kuilen. Tot de eerste helft van de zeventiende eeuw ging het uitsluitend om klei- en zandwegen, die in regenachtige perioden volkomen onbegaanbaar werden. De Staten van Zeeland besloten in 1679 om de wegen op te hogen met derrie, afkomstig uit de sloten, maar dat leidde niet tot verbetering. De wegen bleven grotendeels onbegaanbaar. Reizen op deze manier bleef dus een uitzondering. Openbaar vervoer zoals we dat nu kennen was er niet. Men was aangewezen op de postkar of de trekschuit. De toestand verbeterde echter in de loop der eeuwen, doordat er keiwegen kwamen.

Toen in 1833 de Postweg tussen Yerseke en Kapelle gereed kwam, was dat voor de postroute een hele verbetering. In de negentiende eeuw werd meer aandacht besteed aan de toestand van de wegen en zo ontstonden er geregelde postverbindingen tussen de verschillende plaatsen. De postkoetsdienst Bergen op Zoom-

Middelburg verbeterde. Er kwam een dienst van Yerseke naar Hansweert en Bath en omgekeerd kwam er een verbinding met de overzetveren op de Westerschelde. De rijtijden waren echter nog steeds niet mis. De rit Goes-Yerseke duurde drieneenhalf uur. Yerseke-Hansweert vergde anderhalf uur, Yerseke-Bath drie uur. Reistijden waar we nu om lachen, als we niet in een file terechtkomen. Door alle bruggen en dammen zijn de tijden aanzienlijk ingekort. Ook de treinverbinding Bergen op Zoom-Vlissingen, aangelegd in de vorige eeuw, zorgde ervoor dat de reistijden aanzienlijk korter werden.

Reisverslag

Om een idee te krijgen hoe lang een reis duurde in de vorige eeuw volgt hieronder een reisverslag van de bekende schrijver Jacob van Lennep, die in 1823 Zeeland bezocht.

'Na een glas bier gedronken te hebben, reden we een binnenwater om naar Scherpenisse en vandaar over een smalle akeligen dijk naar het veer te Gorishoek. Twee uur wachtten wij hier op de boot. Ik beklom den lantaarn en las mijn romannetje; intussen werd het later en later, de boot had in plaats van op het veer als naar behoren te varen, Brabanders naar Wemeldingen gebracht. Toen dezelve eindelijk genaakt, moesten wij om in de-

zelve te stappen een steile dijk af, met groote puntige hoekige steenen belegd, waar tusschen uit talloze kleine paaltjes uitstaken, zonder dat er een plank of iets was om den afgang gemakkelijker te maken daar een verkeerde stap ons zou hebben doen vallen en 't aangezicht aan flarden rijten.' Een uur duurde de overtocht. Aan de andere zijde was de opgang even slecht en tot overmaat van ramp liet de schipper het ransel van Van Hoogendorp in 't water vallen dat er braaf nat uitkwam. Het werd donker: te Yerseke kwamme kregen wij na een half uur verwijs een wagentje met twee vetgemeste paarden, die ons op een sukkeldrafje langs een weg die bij dag heerlijk zijn moet, met duister volle maan naar de stad Goes bracht, alwaar wij in het logement De Nieuwe Zoutkeet afstapten en dadelijk zonden naar de advocaat Blaubeen, acad. vriend van Van Hogendorp, de spoedig verscheen ons zeer beknorde dat wij niet bij hem waren komen logeren en met ons soupeerde tot half een'.

Denk hier nog maar eens aan terug wanneer u door een file of andere ongerechtigheden wat vertraging opdoet. Het is natuurlijk wel zo dat de mensen in vroeger eeuwen niet zoveel haast hadden als de moderne mens. We leven nu eenmaal in een tijd waar we al van onthaasting gaan spreken.